

Sygn. akt: I Ns 408/16

POSTANOWIENIE

Dnia 6 września 2017 r.

Sąd Rejonowy w Chełmnie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Monika Mleczko-Pawlikowska
-----------------	--------------------------------

Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Barbara Urtnowska
--------------	--

po rozpoznaniu w dniu 6 września 2017 r. w Chełmnie na rozprawie

sprawy z wniosku K. W. (1)

z udziałem K. W. (2), S. W., Ł. W., P. W., J. W. (1), (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w G., Związku (...) z siedzibą w S., E. S., E. B. (1), małoletnich J. W. (2) i A. W. reprezentowanych przez przedstawiciela ustawowego ojca J. W. (1), małoletniej O. C. i małoletniej W. B. reprezentowanych przez przedstawiciela ustawowego matkę E. B. (2).

o uchylenie postanowienia o stwierdzeniu nabyciu spadku po R. W.

postanawia:

1. Zmienić stwierdzenie nabycia spadku po R. W. orzeczone prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w Chełmnie z dnia 25 listopada 2015r. sygn. akt I (...) i stwierdzić, że spadek po R. W., synu B. i F. zmarłym dnia 30 września 2014r. w miejscowości F., mającym ostatnie miejsce zwykłego pobytu w F.,

nabyli na podstawie ustawy z dobrodziejstwem inwentarza:

- syn Ł. W., syn R. i B.,
- syn K. W. (1), syn R. i B.,
- córka S. W., córka R. i B.,
- syn P. W., syn R. i B.,
- syn K. W. (2), syn R. i B.,

każdy w 1/7 (jednej siódmej) części.

oraz w miejsce syna J. W. (1), syna R. i M. który spadek odrzucił jego dzieci:

- J. W. (2), córka K.
- A. W., córka K.

każda w 1/14 (jedna czternasta) części,

oraz w miejsce córki E. B. (3) z domu W., córki R. i M., która spadek odrzuciła jej dzieci:

- O. C., córka R.
- W. B. córka T.

każda w 1/14 (jedna czternasta) części,

2. Uchylić zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia po F. W. (PESEL (...)) zmarłej w dniu 23 kwietnia 2002r. w T., mającej ostatnie miejsce zwykłego pobytu w F., gmina P., powiat (...) sporządzony w dniu 10 marca 2014r. w Kancelarii Notarialnej w C. przez notariusza J. P. (Rep. A (...))

3. Ustalić, iż wnioskodawca i uczestnicy postępowania, ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sędzia Sądu Rejonowego

M. P.

Sygn. akt I Ns 408/16

UZASADNIENIE

K. W. (1) reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika w dniu 4 maja 2017r. wniósł o zmianę postanowienia z dnia 25 listopada 2015r. sygn. akt I (...) o stwierdzeniu nabycia spadku po zmarłym R. W., z uwagi na zmianę kręgu spadkobierców ustawowych.

W uzasadnieniu wniosku pełnomocnik wnioskodawcy wskazał, iż dopiero na rozprawie w dniu 15 kwietnia 2016 r. uzyskał wiedzę, iż uczestnicy postępowania J. W. (1) i E. B. (2), złożyli oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłym R. W.. Obecnie toczą się postępowania o odrzucenie spadku po zmarłym R. W. przez małoletnie dzieci J. W. (1) i E. B. (3).

W dniu 4 listopada 2016r. wpłynęło pismo procesowe profesjonalnego pełnomocnika uczestniczki E. B. (2), którym wniósł on o zmianę postanowienia tutejszego Sądu z dnia 25 listopada 2015r. wydanego w sprawie I (...) poprzez wyeliminowanie z kręgu spadkobierców uczestników E. B. (2) i J. W. (1) oraz o ustalenie, że każdy z uczestników ponosi koszty swojego udziału w sprawie.

W uzasadnieniu pełnomocnik uczestniczki wskazał, iż Sąd stwierdził, iż spadek po R. W. nabyli wnioskodawca, w tym uczestnicy E. B. (2) i J. B. mimo, iż w marcu 2015r. skutecznie odrzucili spadek. Stosowne dokumenty zostały przez nich złożone dopiero w trakcie rozprawy w dniu 15 kwietnia 2016r. w sprawie I (...). Sąd ustalił zatem krąg spadkobierców po R. W., nie wiedząc o złożonych oświadczeniach w/w uczestników. W związku z uwzględnieniem w postanowieniu spadkowym osób, które spadkobiercami nie są i pominięciem innych osób wchodzących w/w uczestników, którzy nie brali udziału w postępowaniu konieczną jest zmiana postanowienia. Pełnomocnik uczestniczki wskazał również, iż uczestniczka postępowania E. B. (2) posiada dwoje małoletnich dzieci i wystąpiła do Sądu Rejonowego w Toruniu o wyrażenie zgody na dokonanie w imieniu małoletnich czynności przekraczającej zwykły zarząd – złożenia oświadczeni o odrzuceniu spadku w imieniu małoletnich.

Pismem procesowym z dnia 8 grudnia 2016r. pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o wezwanie w charakterze uczestników postępowania dzieci uczestniczki E. O. C. i W. B..

Pismem procesowym z dnia 12 grudnia 2016r. tożsamy wniosek złożył pełnomocnik uczestniczki E. B. (2).

W odpowiedzi na wniosek uczestnik postępowania (...) Sp. z o.o. z siedzibą w G. podniósł, iż brak jest podstaw do dokonania zmiany postanowienia. Zgodnie bowiem z art. 679§ 1 kpc, ten kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku tylko wówczas, gdy m.in. żądanie opiera na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu. Zarówno wnioskodawca K. W. (1) jak i uczestnicy E. B. (2) i J. W. (1) byli uczestnikami tego postępowania. Przy czym pełnomocnik uczestnika powołał się na stanowisko Sądu Najwyższego, iż przez uczestnictwo w postępowaniu należy rozumieć formalny udział w postępowaniu, a nie stopień aktywności, bierność czy nawet całkowitą beczynność występującego w sprawie. Zatem zarówno wnioskodawca jak i uczestnicy zobowiązani są wykazać, iż nie mogli powołać wskazanej postawy żądania zmiany postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku (wcześniejszego odrzucenia spadku przez dwóch uczestników) w toku postępowania poprzedzającego wydanie tego postanowienia. Niespełnienie tego wymogu winno skutkować oddaleniem wniosku przez sąd bez potrzeby merytorycznego badania niezgodności postanowienia z rzeczywistym stanem prawnym. W ocenie uczestnika pisma procesowe wnioskodawcy jak i uczestników nie zawierają żadnych okoliczności uzasadniających obiektywną niemożność powołania się na odrzucenie spadku przez wskazanych uczestników w postępowaniu poprzedzającym wydanie przedmiotowego postanowienia z dnia 25 listopada 2015r.

Postanowieniem z dnia 26 stycznia 2017r. zawieszono postępowanie do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy I. N. (...) Sądu Rejonowego w Toruniu III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich o zezwolenie na dokonanie czynności przekraczającej zwykły zarząd majątkiem małoletnich.

Na rozprawie w dniu 26 stycznia 2017r. Przewodnicząca poinformowała wnioskodawców i uczestników, iż pod sygnaturą I (...) zarejestrowana jest sprawa akt poświadczenia dziedziczenia po F. W. z dnia 10 marca 2014r. sporządzony przez notariusza J. P. w C.. Z aktu tego wynika, iż do spadku po F. W. został powołany R. W.. W związku z tym Sąd musi dokonać uchylecia aktu poświadczenia dziedziczenia skoro w postępowaniu w sprawie I (...) zostało wydane postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku po wyżej wymienionej i jest ono prawomocne.

Postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2017r. podjęto postępowanie w niniejszej sprawie.

Postanowieniem z dnia 27 lipca 2017r. wezwano do udziału w sprawie w charakterze uczestników postępowania małoletnie J. W. (2) i A. W..

Sąd ustalił, co następuje.

W dniu 9 marca 2017r. do tegoż Sądu wpłynął wniosek K. W. (1) między innymi o stwierdzenie nabycia spadku po F. W. zmarłej dnia 23 kwietnia 2002r. oraz po R. W. zmarłym w dniu 30 września 2014r. Wnioskodawca wskazał, iż spadkodawca poza jego rodzeństwem posiadał prawdopodobnie dwoje innych dzieci, z którymi jednak nie utrzymywał kontaktów. Spadkobiercy nie znają ich imion i nie wiedzą, gdzie zamieszkują. Postanowieniem z dnia 29 października 2015r. wezwano do udziału w sprawie w charakterze uczestnika postępowania między innymi J. W. (1) i E. B. (2). Odpis postanowienia wraz z zawiadomieniem o terminie rozprawy wyznaczonej na dzień 25 listopada 2015r. doręczono uczestnikowi J. W. (1) w dniu 10 października 2015r. Przesyłka adresowana do uczestniczki E. B. (2) została uznana za doręczoną przez podwójne awizo. W trakcie postępowania w sprawie I (...) uczestnicy J. W. (1) i E. B. (2) nie złożyli odpowiedzi na wniosek, nie stawili się na rozprawę i nie poinformowali sądu o odrzuceniu spadku po R. W.. Uczestnicy nie zaskarżyli zapadłego orzeczenia. Dopiero na rozprawie w dniu 15 kwietnia 2016r. uczestnicy postępowania J. W. (1) i E. B. (2) poinformowali sąd oraz pozostałych uczestników, iż złożyli oświadczenia o odrzuceniu spadku po R. W..

/okoliczność bezsporna/

J. W. (1) oświadczenie o odrzuceniu spadku po ojcu R. W. złożył w dniu 19 marca 2015r. przed notariuszem W. J. mającym siedzibę kancelarii notarialnej w G.. Składający oświadczenie jako jedynego spadkobiercę ustawowego po zmarłym wskazał swoją siostrę E. B. (2). Nie poinformował, iż posiada małoletnie dzieci. Notariusz przesłał do tegoż Sądu wypis protokołu przyjęcia oświadczenia w dniu 26 marca 2017r.

/akt notarialny Rep. A (...)r. z dnia 19.03.2015r. k. 2-3 akt I (...)

W dniu 8 czerwca 2015r. J. W. (1) złożył do Sądu Rejonowego w Gdyni III Wydziału Rodzinnego wniosek o zezwolenie na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem dzieci małoletniej J. W. (2) i A. W.. Wniosek zarejestrowano pod sygnaturą III (...). Postanowienie o zezwoleniu na złożenie przez małżonków J. W. (1) i K. W. (3) w imieniu małoletnich oświadczenia o odrzuceniu spadku po R. W. z dnia 15 października 2015r. uprawomocniło się w dniu 6 listopada 2015r. Oświadczenie o odrzuceniu spadku w imieniu małoletnich J. W. (2) i A. W. przedstawiciele ustawowi małoletnich złożyli w dniu 21 kwietnia 2016r. przed notariuszem W. J. prowadzącym kancelarię notarialną w G..

/dowód: wniosek k. 2 akt III (...), postanowienie k. 13 akt III (...), akt notarialny Rep. A. (...) k. 2 – 3 I (...)

E. B. (2) oświadczenie o odrzuceniu spadku po ojcu R. W. złożyła w dniu 30 marca 2015r. przed notariuszem N. K. mającą siedzibę kancelarii notarialnej w C.. Składająca oświadczenie poinformowała notariusza, iż posiada dwie małoletnie córki. Notariusz przesłała do tutejszego Sądu wypis protokołu przyjęcia oświadczenia w dniu 3 kwietnia 2017r. Zarządzeniem z dnia 20 maja 2015r. poinformowano E. B. (2), iż w związku z odrzuceniem przez nią spadku po R. W., teraz jej małoletnie dzieci powołane są do spadku. Poinformowano ją również o terminie i warunkach złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w imieniu małoletnich. Odpis zarządzenia doręczono składającej oświadczenie w dniu 27 maja 2017r.

/dowód: oświadczenie k. 2- 3, zarządzenie k. 6, zpo k. 7 akt I (...)

W dniu 5 kwietnia 2017r. przed notariuszem K. K. (1) mającą siedzibę kancelarii notarialnej w T. E. B. (2) w imieniu małoletnich W. B. i O. C. odrzuciła w imieniu małoletnich spadek po R. W.. Wniosek do Sądu Rejonowego w Toruniu Wydziału Rodzinnego o zezwolenie na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem dziecka E. B. (2) wniosła w dniu 25 października 2016r. Postanowienie o zezwoleniu na złożenie przez matkę małoletnich w imieniu małoletnich oświadczenia o odrzuceniu spadku po R. W. z dnia 3 marca 2017r. uprawomocniło się w dniu 25.03.2017r.

/dowód: akt notarialny Rep. A (...) k. 3-5, wniosek k. 2 akt III (...), postanowienie k. 54 akt III (...)

F. W. zmarła w dniu 23 kwietnia 2002r. w T.. Ostatnio przed śmiercią zamieszkiwała w F.. W dacie śmierci pozostawała wdową. Związek małżeński zawierała tylko raz. Z tego małżeństwa urodziło się dwoje dzieci – R. W. i E. S.. Spadkodawczyni nie sporządziła testamentu.

/dowody: zapewnienie spadkowe K. W. (1) k.97v/

W dniu 10 marca 2014r. notariusz J. P. prowadząca kancelarię notarialną w C. sporządziła akt poświadczenia dziedziczenia po F. W., zarejestrowany pod numerem 277 038. W myśl tego aktu spadek po F. W. z mocy ustawy nabył jej syn R. W. w całości.

/dowód: akt poświadczenia dziedziczenia Rep. A. (...) k. 4-6 akt I (...)/

R. W. zmarł 30 września 2014r. w F., gdzie ostatnio przed śmiercią zamieszkiwał. W chwili śmierci był rozwodnikiem. Związek małżeński zawierał jeden raz. Z tego małżeństwa urodziło się dwoje dzieci J. W. (1) i E. B. (2). Spadkodawca posiadał pięcioro dzieci pozamałżeńskich: K. W. (2), P. W., S. W., K. W. (1) i Ł. W.. Spadkodawca nie sporządził testamentu.

/dowody: zapewnienie spadkowe K. W. (1) k. 97v/

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Chełmnie z dnia 25 listopada 2015r. wydanym w sprawie I (...) stwierdzono: w pkt. 1, iż spadek po F. W., córce J. i M. /z domu P./, zmarłej dnia 23 kwietnia 2002 roku w T., której ostatnim miejscem zwykłego pobytu była miejscowość F., na podstawie ustawy nabyli: syn R. W., syn B. i F. i córka E. S., córka B. i F.

każdy w 1/2 części, w pkt. 2, iż spadek po R. W., synu B. i F., zmarłym dnia 30 września 2014 roku w miejscowości F., którego ostatnim miejscem zwykłego pobytu była miejscowość F., nabyli na podstawie ustawy z dobrodziejstwem inwentarza: syn J. W. (1), syn R. i M., córka E. B. (3) z domu W., córka R. i M., syn Ł. W., syn R. i B., syn K. W. (1), syn R. i B., córka S. W., córka R. i B., syn P. W., syn R. i B., syn K. W. (2), syn R. i B., każdy w 1/7 części. Postanowienie uprawomocniło się w dniu 25 listopada 2015r.

/okoliczność bezsporna/

Sąd zważył, co następuje.

Powyższy stan faktyczny ustalono w oparciu o zapewnienie spadkowe złożone przez spadkobiercę K. W. (1), okoliczności bezsporne znane wnioskodawcom i uczestnikom z postępowania w sprawie I (...) oraz w oparciu o dokumenty z tych akt, oraz dokumenty z akt spraw I. N. (...) i I. N. 768/15.

Przechodząc do rozważań prawnych na wstępie wskazać należało, iż podstawę do wzruszenia prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku stanowi między innymi przepis art. 679 kpc. Wniosek o wszczęcie takiego postępowania może złożyć każdy zainteresowany, a więc osoba, której praw dotyczy wynik postępowania. Przy czym, jeżeli istnieje prawomocne postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku, legitymacja taka jest ograniczona do osoby mającej interes prawny w prawidłowym wykazaniu następstwa prawnego po spadkodawcy. W przypadku gdy wniosek składa osoba, która była uczestnikiem postępowania, przepis art. 679 kpc nakłada szczególne warunki, które musi spełnić wnioskodawca. Mianowicie ten, kto był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, może tylko wówczas żądać zmiany postanowienia stwierdzającego nabycie spadku, gdy żądanie opiera na podstawie, której nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możliwość.

W niniejszej sprawie bezspornym było, iż wnioskodawca był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku oraz, iż posiada legitymację procesową do złożenia wniosku o zmianę prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku - jako spadkobierca ustawowy jest zainteresowany ustaleniem prawidłowej wysokości udziałów spadkowych, a pominięcie w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku jednego czy dwóch spadkobierców, którzy spadek odrzucili, będzie miało wpływ na wysokość jego udziału. Bezspornym było również to, iż wniosek złożony został w ustawowym terminie – przed upływem roku od kiedy uczestnik uzyskał możliwość powołania się na podstawę – tu fakt odrzucenia spadku przez J. W. (1) i E. B. (2).

Zarówno w doktrynie jak i orzecznictwie przyjmuje się, iż uczestnik postępowania w celu doprowadzenia do zmiany lub uchylecia postanowienia w trybie art. 679 kpc powinien wykazać, że nie znał okoliczności mających wpływ na krąg spadkobierców lub wielkość przysługujących im udziałów, a wiedzę taką uzyskał po uprawomocnieniu się postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. W orzecznictwie Sądu Najwyższego jako typowe przykłady takich okoliczności wymieniane są: istnienie i ważność testamentu, istnienie spadkobiercy lub złożenie przez niego oświadczenia o odrzuceniu spadku (zob. też postanowienie SN z dnia 27 października 2006 r., I CSK 167/06, LEX nr 1539940). Przyjmuje się natomiast, iż tryb ten nie służy naprawie błędów popełnionych w toku postępowania przez uczestników czy nawet sąd (postanowienie SN z dnia 13 października 2004 r., III CK 82/03, LEX nr 589986). Jeżeli uczestnik nie przedstawił sądowi istotnej okoliczności, np. istnienia testamentu, nie może domagać się na tej podstawie zmiany postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku (postanowienie SN z dnia 13 grudnia 2012 r., IV CSK 183/12, LEX nr 1288710).

W postanowieniu z dnia 27 października 2006r. I CSK 167/06 Sąd Najwyższy wskazał, iż niezbędną przesłanką skutecznego domagania się zmiany postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku jest oparcie swojego żądania na podstawie, która nie mogła być powołana w toku postępowania. Niemożliwość powołania polega na tym, że uczestnik postępowania o stwierdzenie nabycia spadku nie był świadom występowania określonej okoliczności mającej wpływ na krąg spadkobierców lub wielkość przysługujących im udziałów, a wiadomość taką uzyskał już po wydaniu przez sąd postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. W uzasadnieniu postanowienia z dnia 13 października 2004r. III

CK 82/03, Sąd Najwyższy wskazał, iż obiektywna możliwość powołania tych okoliczności (stanowiących podstawę do zmiany postanowienia) jest wystarczającą podstawą do oddalenia wniosku opartego na powyższym przepisie.

Przenosząc te rozważania na grunt niniejszej sprawy, wskazać należało, iż zdaniem Sądu, wnioskodawca wykazał podstawę – fakt odrzucenia spadku przez zstępnych R. W.: J. W. (1) i E. B. (2) – której to podstawy nie mógł powołać w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku, a także, iż niemożność ta była obiektywna.

Wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po R. W. wnioskodawca, reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika wniósł do tutejszego Sądu w dniu 9 marca 2015r. We wniosku wskazał, iż według jego wiedzy zmarły posiadał jeszcze dwoje dzieci, których imienia, nazwiska i adresu zamieszkania nie zna, gdyż zmarły nie utrzymywał z nimi kontaktów. Według jego wiedzy spadkobiercy ustawowi nie składali oświadczeń o odrzuceniu spadku. Oświadczenie J. W. (1) o odrzuceniu spadku po R. W., zostało przekazane przez notariusza do tutejszego Sądu w dniu 26 marca 2015r. Natomiast takie oświadczenie E. B. (2), zostało przekazane przez notariusza do tutejszego Sądu w dniu 3 kwietnia 2015r. Postanowieniem z dnia 29 października 2015r. wezwano do udziału w sprawie J. W. (1) i E. B. (2). Postanowienie to wraz z zawiadomieniem o terminie rozprawy, zostało doręczone J. W. (1) w dniu 10 listopada 2017r., zaś E. B. (2) uznano za doręczone przez podwójne awizo. Uczestnicy nie stawili się na rozprawę. Przed rozprawą nie podnieśli faktu odrzucenia spadku po R. W.. Bezsprzeczne jest, iż wnioskodawca jak i jego rodzeństwo oraz uczestnicy J. W. (1) i E. B. (2), nie utrzymują ze sobą żadnych kontaktów, praktycznie się nie znają. Zatem nie posiadali wiedzy o odrzuceniu przez nich spadku. Na chwilę składania wniosku do Sądu pełnomocnik wnioskodawcy ustaliła, iż żadne oświadczenia o odrzuceniu spadku nie zostały złożone. W trakcie składanego zapewnienia spadkowego wnioskodawca K. W. (1) wskazał, iż według jego wiedzy nikt nie składał oświadczeń o odrzuceniu spadku. Skoro zatem spadkobiercy R. W., którzy byli uczestnikami postępowania, nie poinformowali Sądu o fakcie złożenia takiego oświadczenia (a to w ich uzasadnionym interesie było wykazać, iż na skutek odrzucenia spadku zostali wyłączeni z dziedziczenia), to nie można oczekiwać by wnioskodawca, nie mając żadnych przesłanek wskazujących, iż do takiego odrzucenia doszło, mógł tę podstawę powołać. Nie można mu przypisać niedbałości o swoje interesy, czy niedbalstwa. Co więcej uczestnicy ci nie zaskarżyli prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, w którym stwierdzone zostało, iż nabywają spadek pomimo złożenia oświadczeń o jego odrzuceniu. Dopiero na rozprawie w dniu 15 kwietnia 2016 r. uczestnicy poinformowali zarówno sąd jak i pozostałych uczestników i wnioskodawcę o odrzuceniu spadku, a więc po upływie 5 miesięcy od stwierdzenia nabycia spadku. Zdaniem Sądu okoliczności te przemawiają za uznaniem, iż wnioskodawca nie mógł w poprzednim postępowaniu skorzystać z okoliczności faktycznych wskazujących na odrzucenie spadku przez J. W. (1) i E. B. (2), skoro sami zainteresowani nie powiadomili ani Sądu, ani wnioskodawcy czy uczestników o tym fakcie. Nie można bowiem nakładać na uczestników postępowania spadkowego (tu wnioskodawcę) obowiązku tego rodzaju, by na bieżąco sprawdzali, czy wpłynęło do Sądu spadku oświadczenie o odrzuceniu spadku przez innych uczestników, którzy pozostają bierni i brak jest przesłanek wskazujących by takie oświadczenie było złożone. Nie można zatem przyjąć, iż okoliczność tę wnioskodawca powinien znać, skoro żadne przesłanki nie wskazywały na istnienie takiej okoliczności.

Reasumując, zdaniem Sądu wnioskodawca wykazał istnienie podstawy do zmiany prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, której to podstawy obiektywnie nie mógł powołać w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku.

Co do zasady wnioskodawca nie musi ściśle określać żądania (np. co do osób spadkobierców i wysokości ich udziałów), gdyż w tym zakresie sąd ma obowiązek orzec zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym, niezależnie od treści zgłoszonych wniosków. W orzecznictwie i literaturze podkreśla się iż wskutek złożenia wniosku o zmianę prawomocnego postanowienia, o stwierdzenie nabycia spadku może zapaść orzeczenie niekorzystne dla wnioskodawcy, zakaz reformationis in peius obowiązuje tylko w ramach postępowania odwoławczego (tak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19.11.1988r., III CKN 28/98).

Zgodnie z dyspozycją art. 931§ 1 kc w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku. Jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który

by mu przypadła, przypada jego dzieciom w częściach równych. Przepis ten stosuje się odpowiednio do dalszych następnych.

Sąd ustalił, iż R. W. w chwili śmierci był rozwodnikiem. Z małżeństwa posiadał dwoje dzieci J. W. (1) i E. B. (2), oraz pięcioro dzieci pozamałżeńskich: K., K., P., S. i Ł.. Dwoje ze spadkobierców J. W. (1) i E. B. (2) złożyli skuteczne oświadczenia o odrzuceniu spadku. Zgodnie bowiem z art. 1015§ 1 kc oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Zgodnie zaś z art. 1020 kc Spadkobierca, który spadek odrzucił, zostaje wyłączony od dziedziczenia, tak jakby nie dożył otwarcia spadku.

Odrzucenie spadku przez osoby, które posiadają dzieci powoduje, iż te dzieci zostają powołane do dziedziczenia (art. 931§ 1 kc zdanie drugie). Ponieważ zarówno J. W. (1) jak i E. B. (2) złożyli w imieniu małoletnich oświadczenia o odrzuceniu spadku, ustalić należało czy oświadczenia te złożone zostały skutecznie, tj. wywołały skutki prawne (złożone zostały w odpowiedniej formie i w odpowiednim terminie).

Ponieważ małoletni nie posiada zdolności prawnej, oświadczenie takie może w jego imieniu złożyć przedstawiciel ustawowy lub opiekun prawny. Termin do złożenia oświadczenia biegnie od dnia, w którym przedstawiciel ustawowy lub opiekun prawny dowiedział się o tytule powołania małoletniego do spadku. Złożenie takiego oświadczenia wymaga uzyskania zezwolenia sądu opiekuńczego, wydanego po przeprowadzeniu stosownego postępowania, które niejednokrotnie może zakończyć się po upływie zawitego terminu określonego w art. 1015§ 1 kc.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że skoro termin ten jest terminem zawitym, to nie istnieje możliwość jego przedłużenia (zob. postanowienia z dnia 25 maja 2012 r., I CSK 414/11; z dnia 13 grudnia 2012 r., (...) 18/12; z dnia 25 lutego 2015 r., IV CSK 304/14). W postanowieniu z dnia 20 listopada 2013 r., I CSK 329/13 (OSNC 2014, nr 9, poz. 93, Biul. SN 2014, nr 3, poz. 10, Mon. Prawn. 2014, nr 20, s. 1086-1087). Sąd Najwyższy rozważając wpływ postępowania o zezwolenie na złożenie oświadczenia o odrzuceniu spadku przez małoletniego, wskazał, że termin do złożenia takiego oświadczenia nie biegnie do czasu uprawomocnienia się postanowienia sądu opiekuńczego. Skoro bowiem ustawa wymaga przeprowadzenia określonego postępowania poprzedzającego udzielenie zezwolenia, a czas trwania tego postępowania może w niektórych wypadkach uniemożliwić dotrzymanie terminu, to czas ten należy uwzględnić przy ocenie spełnienia przesłanek z art. 1015§ 1 kc. (postanowienie z dnia 24 września 2015r. sygn. akt V CSK 686/14). Dlatego też uznać należało, że złożenie wniosku o zezwolenie na odrzucenie spadku w imieniu małoletniego powoduje zawieszenie, na czas trwania postępowania, biegu terminu określonego w tym przepisie.

Sąd ustalił, iż:

- w dniu 19 marca 2015r. J. W. (1) złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku po ojcu. Zatem termin do złożenia oświadczenia w imieniu małoletnich upływał w dniu 19 września 2015r.
- w dniu 8 czerwca 2015r. uczestnik złożył wniosek do Sądu Rodzinnego.
- w dniu 6 listopada 2015r. uprawomocniło się postanowienie o zezwoleniu na złożenie przez małżonków J. W. (1) i K. W. (3) w imieniu małoletnich oświadczenia o odrzuceniu spadku po R. W. z dnia 15 października 2015r.
- w dniu 21 kwietnia 2016r. uczestnik złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku w imieniu małoletnich J. W. (2) i A. W..

W konsekwencji Sąd ustalił, iż złożenie tego oświadczenia w imieniu małoletnich nastąpiło po terminie. Wniosek do Sądu rodzinnego złożony został na 3 miesiące i 12 dni przed upływem sześciomiesięcznego terminu do złożenia oświadczenia. Zawieszenie biegu terminu na czas toczącego się postępowania przed sądem rodzinnym spowodowało, iż sześciomiesięczny termin do złożenia oświadczenia w imieniu małoletnich upłynął w dniu 17 lutego 2016r.

W przypadku dzieci E. B. (2) Sąd ustalił iż:

- w dniu 30 marca 2015r E. B. (2) złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku po ojcu. Zatem termin do złożenia oświadczenia w imieniu małoletnich upływał w dniu 30 września 2015r.
- w dniu 5 kwietnia 2017r. uczestniczka złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku w imieniu małoletnich W. B. i O. C. (wniosek do Sądu Rodzinnego został złożony po upływie 6 miesięcznego terminu do odrzucenia spadku w imieniu małoletnich).

W konsekwencji Sąd ustalił, iż złożenie tego oświadczenia w imieniu małoletnich nastąpiło po terminie.

Zatem małoletnie dzieci J. W. (1) i E. B. (2) powołane zostały do spadku z ustawy w miejsce rodziców, którzy spadek odrzucili.

Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 931§ 1 kc w zw. z art. 1020 kc w zw. z art. 1016 kc i art. 679§ 3 kpc orzeczono jak w punkcie 1 sentencji postanowienia.

W punkcie 2 sentencji postanowienia uchylono zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia po F. W.. Zgodnie bowiem z art. 669¹ § 1 kpc sąd spadku uchyla zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia, jeżeli w odniesieniu do tego samego spadku zostało wydane postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku.

W doktrynie przyjmuje się, iż ze względu na interes publiczny oraz na imperatywną formę przepisu („sąd spadku uchyla”), postanowienie o uchyleniu aktu poświadczenia dziedziczenia może nastąpić także z urzędu. Uchylenie aktu następuje niezależnie od tego, czy stwierdzenie nabycia spadku nastąpiło przed zarejestrowaniem aktu poświadczenia dziedziczenia, czy po nim. Nie ma także znaczenia treść postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku lub przedmiotu zapisu. Uchyleniu zawsze podlega akt poświadczenia dziedziczenia, nawet wtedy, gdy – z obiektywnego punktu widzenia – postanowienie sądu o stwierdzeniu nabycia spadku jest wadliwe.

Ponieważ ustalono, iż w odniesieniu co do tego samego spadku - po F. W. został zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia jak i wydane zostało postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku, należało uchylić sporządzony przez notariusza J. P. prowadząca kancelarię notarialną w C. akt poświadczenia z dnia 10 marca 2014r. po F. W.. Orzeczono o tym na podstawie art. 669¹ § 1 kpc.

O kosztach postępowania orzeczono jak w punkcie 3 sentencji postanowienia na podstawie art. 520 § 1 kpc, zgodnie z którym każdy uczestnik ponosi koszty związane ze swym udziałem w sprawie. Sąd nie dostrzegł podstaw do odstąpienia od ogólnej zasady postępowania nieprocesowego przewidującej ponoszenie przez każdego z uczestników kosztów postępowania związanych ze swoim udziałem w sprawie.

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

- (...)E. B. adw. L. S.,
- (...)J. W. (1),
- (...)M. G.,

3. (...)

C., (...)